

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

ATHENS UNIVERSITY
OF ECONOMICS
AND BUSINESS

Εισαγωγή στην Οικονομική Επιστήμη **ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ**

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ_6: ΑΤΕΛΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ-ΟΛΙΓΟΠΩΛΙΑ

Καθηγήτρια: Σοφία Δημέλη

ΜΕΡΟΣ Ε

ΔΟΜΕΣ ΑΤΕΛΟΥΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

- **Μονοπωλιακός Ανταγωνισμός**
- **Ολιγοπώλιο**
- **Θεωρία παιγνίων**
- **Σύγκριση των αγορών**
- **Συμπράξεις-συγχωνεύσεις**

Οι περισσότερες αγορές βρίσκονται μεταξύ των δύο άκρων του μονοπωλίου και του τέλειου ανταγωνισμού

- ◆ Μια ατελώς ανταγωνιστική επιχείρηση
 - θα επιθυμούσε να πωλεί μεγαλύτερη ποσότητα προϊόντος στην επικρατούσα τιμή.
 - αντιμετωπίζει μια καμπύλη ζήτησης με αρνητική κλίση.
 - αναγνωρίζει ότι η τιμή του προϊόντος της εξαρτάται από την ποσότητα που παράγεται και πωλείται.

Ατελής ανταγωνισμός

◆ Ένα ολιγοπώλιο

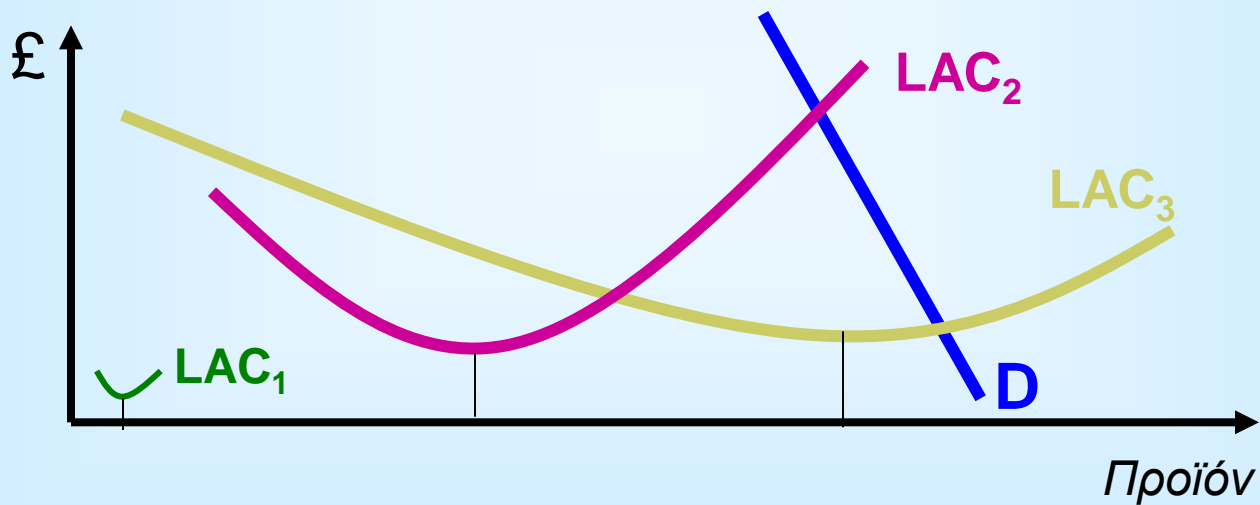
- είναι ένας κλάδος με λίγους παραγωγούς
- ο καθένας εκ των οποίων αναγνωρίζει ότι η τιμή εξαρτάται τόσο από τις δικές του πράξεις όσο και από τις πράξεις των ανταγωνιστών του.

◆ Σε έναν κλάδο μονοπωλιακού ανταγωνισμού

- υπάρχουν πολλοί πωλητές που παράγουν προϊόντα τα οποία είναι, μεταξύ τους, στενά υποκατάστατα.
- κάθε επιχείρηση έχει μια περιορισμένη μόνο δυνατότητα να επηρεάσει την τιμή του προϊόντος.

Ελάχιστη αποτελεσματική κλίμακα και ζήτηση της αγοράς

- Η ελάχιστη αποτελεσματική κλίμακα είναι το επίπεδο προϊόντος στο οποίο η μακροχρόνια καμπύλη μέσου κόστους της επιχείρησης σταματάει να φθίνει.
- Το μέγεθος της ελάχιστης αποτελεσματικής κλίμακας σε σχέση με τη ζήτηση επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τη δομή της αγοράς.

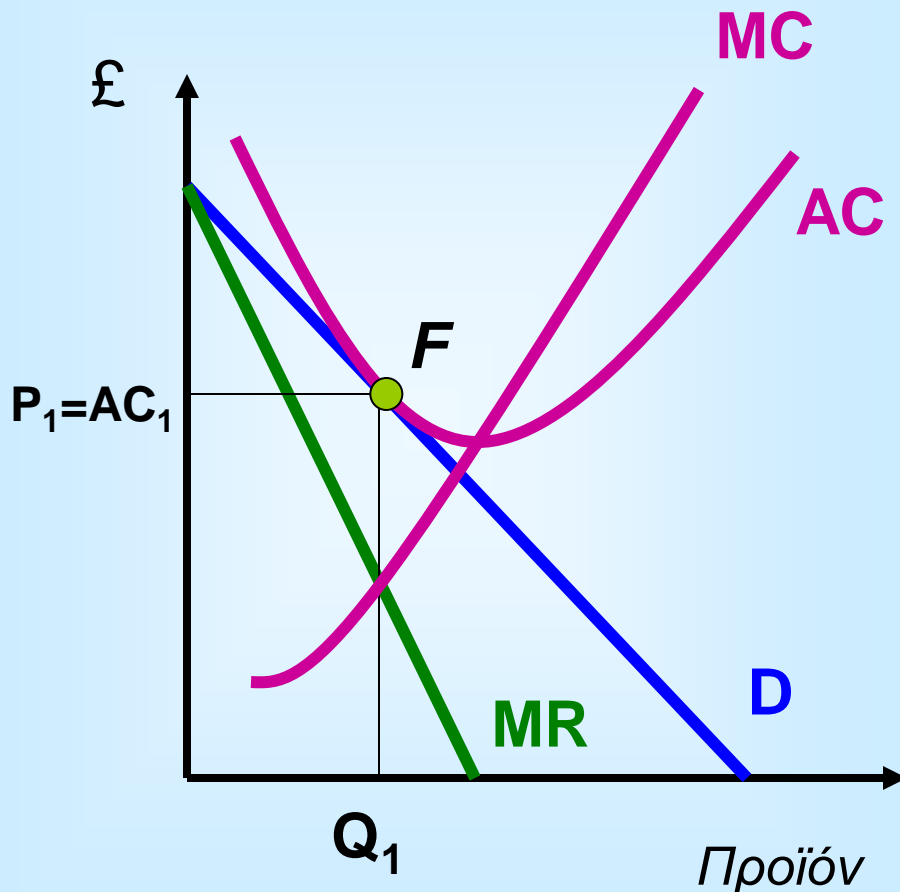

Μονοπωλιακός ανταγωνισμός

◆ Χαρακτηριστικά

- πολλές επιχειρήσεις.
- κανένα εμπόδιο εισόδου.
- διαφοροποίηση προϊόντος (άρα η επιχείρηση αντιμετωπίζει μια καμπύλη ζήτησης με αρνητική κλίση).
- η απουσία εμποδίων εισόδου συνεπάγεται ότι τα κέρδη εξανεμίζονται μέσω του ανταγωνισμού.

Μονοπωλιακός ανταγωνισμός (2)

- ◆ Η ισορροπία επιτυγχάνεται στο ΣΗΜΕΙΟ ΕΠΑΦΗΣ, όπου οι επιχειρήσεις πραγματοποιούν κανονικά κέρδη.
- ◆ Οι επιχειρήσεις δεν λειτουργούν στο ελάχιστο σημείο της καμπύλης LAC.
- ◆ Η τιμή υπερβαίνει το οριακό κόστος.
- ◆ Σε αντίθεση με τον τέλειο ανταγωνισμό, η επιχείρηση εδώ είναι πρόθυμη να πωλήσει μεγαλύτερη ποσότητα στην επικρατούσα τιμή.

Ολιγοπώλιο

- ◆ Μια αγορά με λίγους πωλητές.
- ◆ Η ουσία ενός ολιγοπωλιακού κλάδου είναι η ανάγκη κάθε επιχείρησης να σκεφτεί πώς οι πράξεις της επηρεάζουν τις αποφάσεις των, σχετικά λίγων, ανταγωνιστών της.
- ◆ Το ολιγοπώλιο μπορεί να χαρακτηρίζεται από *σύμπραξη* ή από *έλλειψη συνεργασίας*.

Σύμπραξη και καρτέλ

◆ ΣΥΜΠΡΑΞΗ

- μια ρητή ή άρρητη συμφωνία μεταξύ των επιχειρήσεων του κλάδου με σκοπό την αποφυγή ή τον περιορισμό του μεταξύ τους ανταγωνισμού.

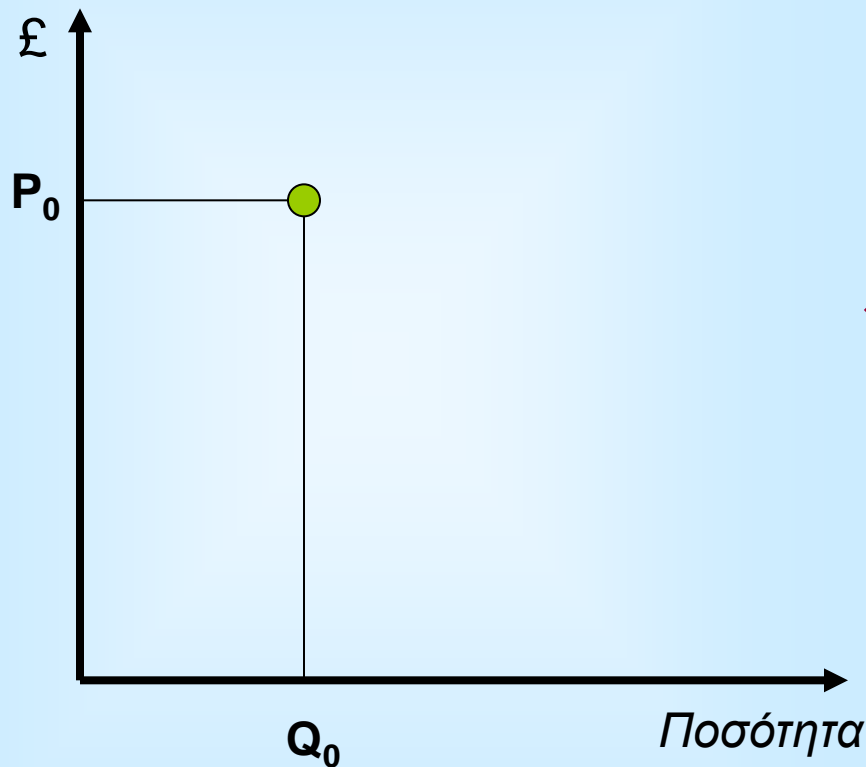
◆ ΚΑΡΤΕΛ

- μια κατάσταση όπου επίσημες συμφωνίες μεταξύ των επιχειρήσεων επιτρέπονται από τον νόμο, π.χ. ο ΟΠΕΚ.

Η σύμπραξη είναι δύσκολη αν

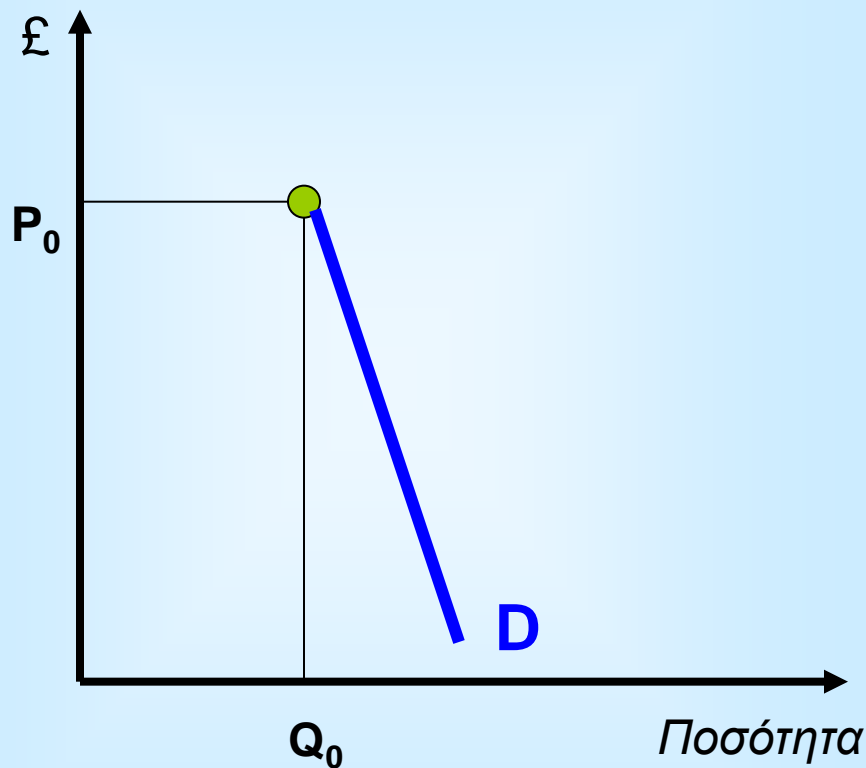
- ◆ Υπάρχουν πολλές επιχειρήσεις στον κλάδο.
- ◆ Το προϊόν δεν είναι τυποποιημένο.
- ◆ Οι συνθήκες ζήτησης και κόστους μεταβάλλονται ραγδαία.
- ◆ Δεν υπάρχουν εμπόδια εισόδου.
- ◆ Οι επιχειρήσεις έχουν πλεονάζουσα παραγωγική δυνατότητα.

Η τεθλασμένη καμπύλη ζήτησης

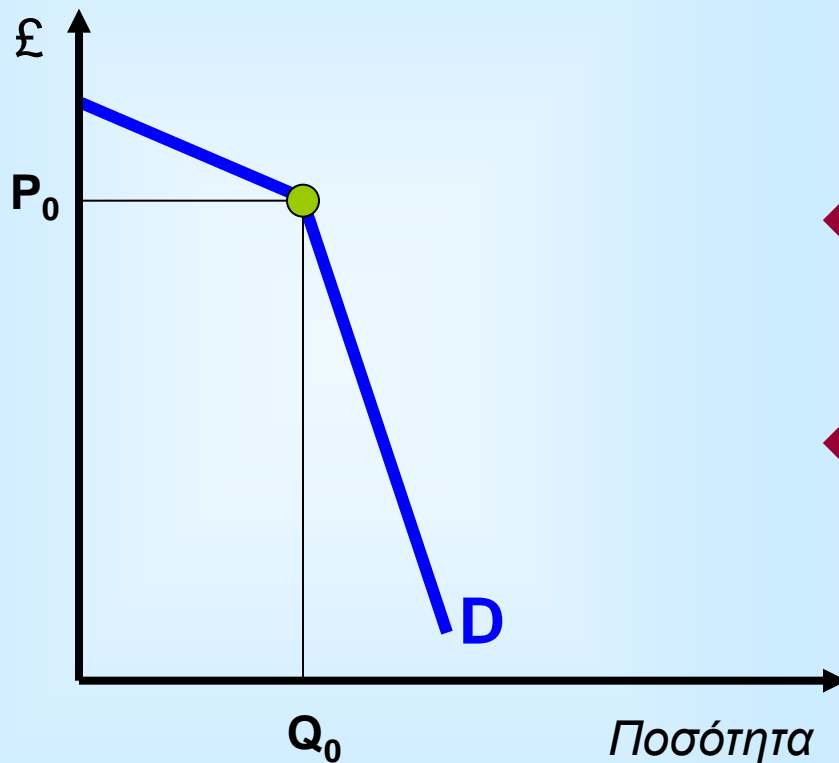
- ◆ Σκεφτείτε πώς μπορεί μια επιχείρηση να αντιλαμβάνεται την καμπύλη ζήτησης που αντιμετωπίζει κάτω από συνθήκες ολιγοπωλίου.
- ◆ Μπορεί να παρατηρεί την επικρατούσα τιμή και ποσότητα, αλλά πρέπει να προσπαθεί να προβλέπει τις αντιδράσεις των ανταγωνιστών της σε κάθε μεταβολή της τιμής.

Η τεθλασμένη καμπύλη ζήτησης (2)

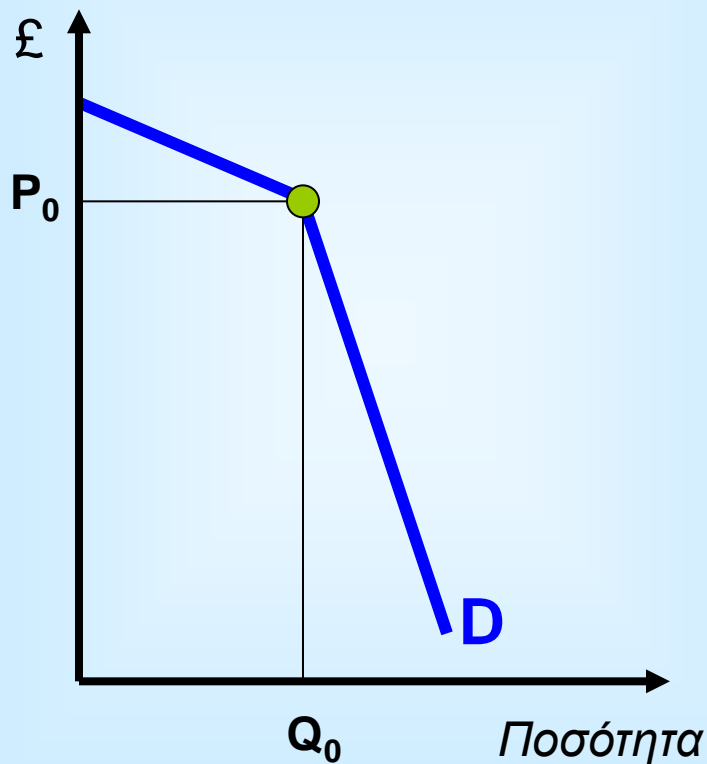
- ◆ Η επιχείρηση μπορεί να αναμένει ότι οι ανταγωνιστές της θα αντιδράσουν αν μειώσει την τιμή της, καθώς αυτό θα θεωρηθεί ως μία επιθετική κίνηση.
- ◆ Άρα η ζήτηση θα είναι σχετικά ανελαστική ως προς μια μείωση της τιμής.
- ◆ Η καμπύλη ζήτησης θα είναι απότομη για τιμές κάτω από την P_0 .

Η τεθλασμένη καμπύλη ζήτησης (3)

- ◆ Αλλά είναι λιγότερο πιθανό ότι οι ανταγωνιστές θα αντιδράσουν σε μία αύξηση της τιμής.
- ◆ Άρα η ζήτηση θα είναι σχετικά ελαστική πάνω από το P_0 .
- ◆ Επομένως, η επιχείρηση αντιλαμβάνεται ότι αντιμετωπίζει μια τεθλασμένη καμπύλη ζήτησης.

Η τεθλασμένη καμπύλη ζήτησης (4)

- ◆ Με δεδομένη την αντίληψη αυτή, η επιχείρηση βλέπει ότι τα έσοδά της θα μειωθούν είτε αυξήσει είτε μειώσει την τιμή.
- ◆ Άρα η καλύτερη στρατηγική είναι να κρατήσει την τιμή σταθερή στο P_0 .
- ◆ Η τιμή θα τείνει να παραμείνει σταθερή, ακόμη και στην περίπτωση αύξησης του οριακού κόστους.

Θεωρία παιγνίων: κάποιιοι βασικοί όροι

◆ Παίγνιο

- μια κατάσταση όπου οι ορθολογικές αποφάσεις είναι εξ ανάγκης αλληλοεξαρτώμενες.

◆ Στρατηγική

- ένα σχέδιο που περιγράφει πώς ο παίκτης θα ενεργήσει ή θα κινηθεί σε κάθε πιθανή κατάσταση.

◆ Κυρίαρχη στρατηγική

- η κατάσταση όπου η βέλτιστη στρατηγική ενός παίκτη είναι ανεξάρτητη από τις στρατηγικές των άλλων παικτών.

Το δίλημμα του φυλακισμένου

Έστω ότι έχουμε δύο επιχειρήσεις σε έναν κλάδο (δυσοπώλιο), κάθε μία εκ των οποίων μπορεί να επιλέξει μεταξύ υψηλού και χαμηλού επιπέδου προϊόντος. Οι αριθμοί σε κάθε κελί δείχνουν τα κέρδη της κάθε επιχείρησης. Η επιχείρηση A έχει κέρδος 1 αν επιλέξει στρατηγική υψηλού προϊόντος, και 0 αν επιλέξει τη στρατηγική χαμηλού προϊόντος. Το αντίστοιχο ισχύει και για την επιχείρηση B. Κυρίαρχη στρατηγική για A και B η στρατηγική υψηλού προϊόντος

		Επιχείρηση B προϊόν			
		Υψηλό		Χαμηλό	
Επιχείρηση A προϊόν	Υψηλό	1	1	3	0
	Χαμηλό	0	3	2	2

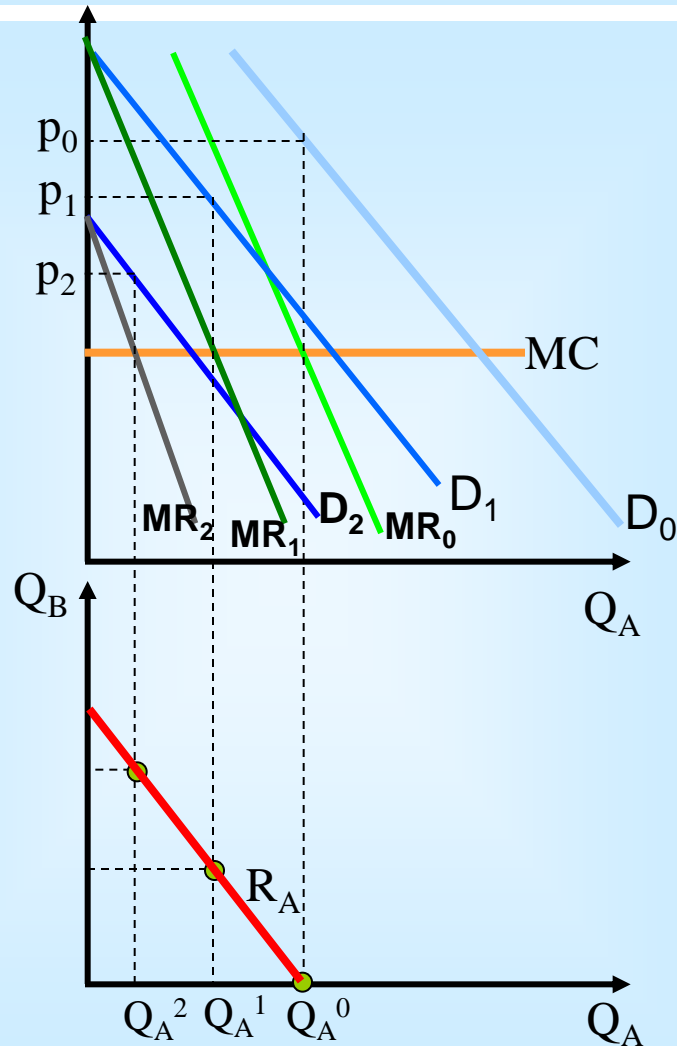
Το δίλημμα του φυλακισμένου

- ◆ Η κυρίαρχη στρατηγική για κάθε επιχείρηση είναι να παράγει υψηλή ποσότητα προϊόντος
- ◆ Άρα το κέρδος της κάθε μίας θα ισούται με μία μονάδα.
- ◆ Αλλά θα ήταν και οι δύο σε καλύτερη θέση αν παρήγαγαν χαμηλή ποσότητα, υπό την προϋπόθεση ότι κάθε επιχείρηση θα ήταν σίγουρη ότι και η άλλη θα παρήγαγε χαμηλή ποσότητα.
- ◆ Άρα η σύμπραξη μπορεί να επιφέρει αμοιβαία οφέλη.
- ◆ Αλλά κάθε επιχείρηση θα έχει κίνητρο να αθετήσει τη συμφωνία.

Ισορροπία Nash (Nobel Prize 1994)

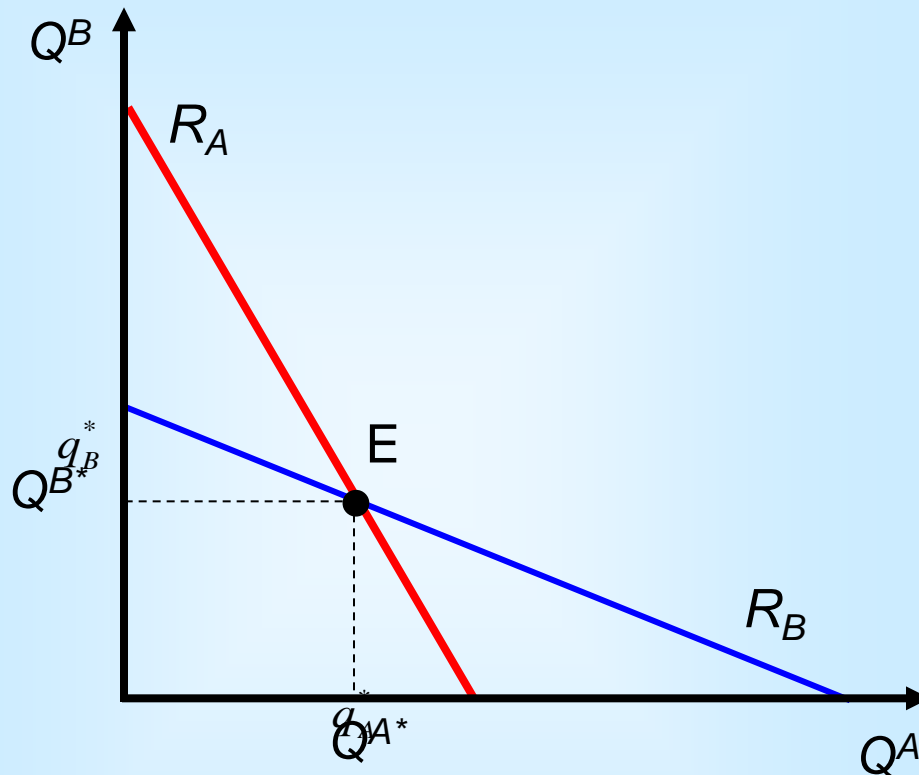
- ◆ Η ισορροπία κατά Nash επιτυγχάνεται όταν κάθε παίκτης επιλέγει την καλύτερη στρατηγική δεδομένων των στρατηγικών των υπολοίπων παικτών

Κατασκευή της συνάρτησης αντίδρασης μιας επιχείρησης

- ◆ Αν η επιχείρηση B παράγει μηδενικό προϊόν, η A αντιμετωπίζει την καμπύλη ζήτησης της αγοράς D_0 και μεγιστοποιεί τα κέρδη της θέτοντας $MR_0=MC$, δηλαδή παράγει Q_A^0 .
- ◆ Όταν η B παράγει κάποια θετική ποσότητα, η A αντιμετωπίζει την υπολειπόμενη καμπύλη ζήτησης D_1 , θέτει $MR_1=MC$ και παράγει Q_A^1 .
- ◆ Όταν η B αυξάνει την παραγωγή της, η A θέτει $MR_2=MC$ και παράγει Q_A^2 .
- ◆ Το αποτέλεσμα είναι η συνάρτηση αντίδρασης που παρουσιάζεται στο κάτω διάγραμμα. Όσο μεγαλύτερη είναι η ποσότητα που αναμένεται να πωλήσει η B τόσο μικρότερη είναι η βέλτιστη ποσότητα για την A.

Ισορροπία Nash-Cournot

- ◆ Οι R_A και R_B είναι οι συναρτήσεις αντίδρασης για τις επιχειρήσεις A και B αντίστοιχα. Δείχνουν τη βέλτιστη αντίδραση κάθε επιχείρησης, δεδομένων των προσδοκιών της για τις ενέργειες της άλλης.
- ◆ Η ισορροπία Nash-Cournot βρίσκεται στο σημείο E .
- ◆ Στο E , οι προσδοκίες και των δύο επιχειρήσεων είναι σωστές και καμία δεν επιθυμεί να αλλάξει τη συμπεριφορά της.

Παραδείγματα

◆ Apple και Microsoft:

Ολιγοπώλια ή μονοπώλια

- ◆ Διαφοροποιημένο ολιγοπώλιο, επειδή τα λειτουργικά συστήματα των δυο εταιριών είναι αρκετά διαφορετικά μεταξύ τους.
- ◆ Στη θεωρία, είναι δυνατόν να εισέλθουν νέοι ανταγωνιστές στον κλάδο, αλλά στην πράξη δύσκολο λόγω εμποδίων εισόδου

- ◆ Η Microsoft και η Apple είναι πολύ μεγάλες σε μέγεθος και οικονομική ισχύ, ενώ επωφελούνται από τις οικονομίες κλίμακας. Έτσι είναι μια μεγάλη πρόκληση για μια νέα εταιρία να εισέλθει σε έναν ολιγοπωλιακό κλάδο όπως αυτόν των προσωπικών υπολογιστών.
- ◆ Ο ανταγωνισμός μεταξύ των δυο εταιριών είναι πολύ έντονος. Γενικά, οι ολιγοπωλιακές επιχειρήσεις διαθέτουν επαρκείς χρηματοοικονομικούς πόρους για την ανάπτυξη του προϊόντος και τη διαφήμιση καθώς πιστεύουν ότι αυτά θα τους διασφαλίσουν μεγαλύτερο μερίδιο στην αγορά και άρα υψηλότερα κέρδη.

Περίληψη

- ◆ Οι διαμετρικά ακραίες περιπτώσεις του τέλει ανταγωνισμού και του μονοπωλίου σπάνια συναντώνται στην πράξη.
- ◆ Ο ατελής ανταγωνισμός είναι μάλλον ο κανόνας.
- ◆ Οι οικονομολόγοι θεωρούσαν ότι η δομή της αγοράς επηρεάζει τη συμπεριφορά και η τελευταία επηρεάζει με τη σειρά της την απόδοση.

Περίληψη (συνέχεια)

- ◆ Τώρα γνωρίζουμε ότι η δομή και η συμπεριφορά καθορίζονται ταυτόχρονα.
- ◆ Ο *δυνητικός* ανταγωνισμός μπορεί να επηρεάσει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων που βρίσκονται ήδη στον κλάδο.
- ◆ Πολλές επιχειρηματικές πρακτικές μπορούν να εκλογικευτούν ως μορφές στρατηγικού ανταγωνισμού.